

**FEDERALNO MINISTARSTVO KULTURE I SPORTA
FEDERALNI ZAVOD ZA ZAŠTITU SPOMENIKA**

**IZVJEŠTAJ
O REKOGNOSCIRANJU TERENA NA DIONICI AUTOPUTA
V-c TARČIN – LEPENICA DUGOJ 9,50 KM
29.06. - 01.07.2011. GODINE**

Rekognosciranja izveli:

Lidija Fekeža-Martinović, mr. Sci

Silvana Čobanov, dipl. areolog

Sarajevo, juni-juli 2011.

IZVJEŠTAJ

O REKOGNOSCIRANJU TERENA NA DIONICI AUTO-PUTA

V-c TARČIN – LEPENICA DUGOJ 9,50 KM

29.06. - 01.07.2011. GODINE

Ekipa u sastavu mr.Lidija Fekeža, arheolog, Silvana Čobanov, dipl. arheolog, te Zoran Skelac, dipl. arheolog i Marko Maričić, dipl. ing. geologije iz tvrtke Geoarheo, d.o.o., Zagreb, u periodu od 29.06 do 01.07.2011. izvršila je rekognosciranje terena u svrhu otkrivanja arheoloških lokaliteta na dionici autoputa Lepenica-Smucka u dužini od oko 9.8 km, na području općina Kiseljak i Tarčin. Na trasi su predviđena 4 tunela dužine cca 4.640 m i tri mosta dužine cca 560 m. Prethodno je proučena arheološka literatura ovog kraja, prema kojoj područje trase koridora V-c ne zahvata arheološke lokalitete. Treba naglasiti da se ne treba u potpunosti pouzdati u literaturu, jer je iz iskustva poznato da u mnogo slučajeva nije izvršen detaljan hodološki obilazak pojedinih cjelina kao što je predio doline rijeke Lepenice i rječice Kalašnice. Obiđen je cijeli pristupačan ravničarski dio iskolčene trase.

Treba napomenuti da je rekognosciranje terena u ovom periodu godine najnepovoljnije zbog izuzetno bujne vegetacije (visoke trave na livadama, usjevi na oranicama, a u šumama visoko i nisko raslinje) (Sl. 4).

Pri obilasku trase zapažene su morfološke karakteristike koje bi mogle ukazivati na određene arheološke ostatake. To su u ravnici uz rijeku takozvane „grede“ koje su indicija da je na njima moglo biti neko naselje, kao i eliptična ili kružna blaga ili viša uzvišenja koji su indicija za postojanje tumula.

Prvog dana rad je započeo u 11 h a završio je u 19 h. Obiđena je planirana trasa na području općine Hadžići od Dola do Smučke. To je teritorija oko rječice Kalašnice gdje se nalazi priključak (petlja) na dalju trasu auto-puta prema jugu (Mostaru) (Sl. 1). Prije obilaska sastali smo se sa Edinom Hodžićem, dipl. ing. geodezije iz općine Hadžići (Sl. 3). Otpratio nas je Dola i dao nam detaljne upute o trasi. Rekognoscirana dionica Do - Smucka nalazi se na stacionaži od 27+755 do 28+850 (broj profila od 304 A do 329 A).

Rukovodeći se malim brojem površinskih pokretnih nalaza kao i pomenutom morfologijom terena, odlučeno je da se odaberu površine na kojima će biti izvršena magnetometarska snimanja (u daljem tekstu i na kartama pod oznakom od MAG I do MAG VII):

- MAG I, stacionaža od 27+860 do 27+890- koja je na karti označena tačkama T 7, T 8, T 9 i T 10 (Sl. 6).
- MAG II (označen tačkama od stacionaža od 27 +920 do 27 +960 – koja je na karti označena tačkama T 13 i T 41. Ovdje je nađen jedan željezni predmet (mjesto nalaza na karti T 41) na stacionaži 27+ 920; jedan ulomak keramike (mjesto nalaza na karti T 13), stacionaža 27+950; i na mjestu nalaza označenom kao T14 još jedan ulomak keramike na stacionaži 27+950 (Sl. 7).
- -MAG III na stacionaži 28+820 (10 m +/-) najbliža tačka je T 29 (Sl. 8).

Drugog dana rekognosciranja, 30.06. 2011. godine rad je počeo u 08.30 h, a završio u 16 h. Izvršen je obilazak na dijelu Toplice-Mokrine, Mokrine-Solakovići-Lepenica: na stacionažama od 22+500 do 19+235. U Toplicama trasa autoputa izlazi iz tunela i nastavlja ka Lepenici u općini Kiseljak. Pošto na ovom dijelu trase koja vodi po blagom pobrđu uz istočnu stranu doline na nekoliko mjesta su planirane poveznice naselja na toj strani sa naseljima uz rijeku Lepenicu pregledan je taj i dio lokacija (Sl. 2).

Na ovom potezu naznačene su 4 površine za magnetometarska snimanja:

- -MAG IV, u ravnini stacionaže 21+830 nalazi se uzvišenje u obliku tumula, obilježeno na karti tačkom T 53 (Sl. 9).
- -MAG V, na stacionažama 21+ 620 do 21 +640. Ovdje su nađena dva fragmenta keramike na tački označenoj na karti T 47 (Sl. 10).
- -MAG VI, na stacionaži 20+ 980 nađeni su tragovi pečene gline za koje se pretpostavlja da su tragovi ognjišta. Na karti su označeni tačkama T 71 i 72 (Sl. 11).
- -MAG VII na krajnjem sjevernom dijelu trase u Lepenici, u zoni eksproprijacije, na stacionaži 19+250 do 19.+280. Tu su nađena 2 ulomka keramike između tačaka označenih na karti T 80 i T 81.
- Još 2 ulomka keramike nađena su na stacionaži od 20 +960 do 20 +990. Mjesto nalaza označeno na karti T 71 i 72. Poznato je da je ova krajnja zona trase položena na obroncima planine Čubrena.

- Na njenim istočnim obroncima, na kraškom terenu zvanom „Orlovača“ vjerovatno je bila ilirska gradina. Njeno podnožje dosiže do korita rijeke Lepenice. Po obronku i njegovim padinama se nailazilo na grubu ilirsku keramiku (Sl. 12).

Po završenom obilasku, 01.07.2011. ekipa se sastala i pregledala sve raspoložive karte, dokumentaciju urađenu na terenu, te sortirala podatke na temelju kojih je izrađen plan površina na kojima se predlaže iskopavanje probnih rovova (na karti označeni PR) i obilježila na kartama površine za magnetometarska snimanja pod oznakom MAG. Predlaže se da se iskopaju probni rovovi na ukupnoj dužini 1.810 m i to:

- -PR. 1- u zoni od T 2 , na stacionaži od 27+740 do 27 +980 u ukupnoj dužini od 140m.
- -PR. 2- u zoni T 21, na stacionaži 28+340, tj. dva paralelna rova do stacionaže 28+130, ukupne dužine 210 m.
- -PR. 3.- u zoni T 29, od stacionaže 28+610 do 28+850, ukupne dužine 220m.
- -PR. 4.- u zoni tačkaka T 19-38 od 27+920 do 28+130, ukupne dužine 210m.
- -PR. 5. – u zoni tačke T 47, od stacionaže 21+515 do 21+740, ukupne dužine 225 m.
- PR. 6. – u zoni tačkaka T 52 i 53, od stacionaže 21+800 do 21+830, ukupne dužine 265m.
- -PR. 7. - u zoni tačkaka T 71 i 72, od stacionaže 20+900 do 21 +080, ukupne dužine 180m.
- -PR. 8. – u zoni tačke T 82, od stacionaže 19+160 do 19 +520, ukupne dužine 360 m.

Predlaže se da se unutar označene površine u svih osam probnih rovova, na pojedinim stacionažama kopaju sonde 2x1 m, čija bi dubina zavisila od nivoa zdravice, kao što je to primijenjeno na prethodno izvršenim radovima na trasi Binježevo-Kakanj.

Za izvršenje predloženih radova iskopa sonde najefikasnija bi bila upotreba mašine sa kašikom, širokom do 1 metra, i najmanje 8-10 radnika koji bi dotjerivali iskop u sondama, uz potrebnu ekipu od najmanje 4-5 arheologa.

Pošto jedan dio autoputa prolazi u blizini naselja, poslije iskopa trebalo bi odmah geodetski snimiti mjesta sonde i izvršiti zatrpavanje.

Lidija Fekeža - Martinović

Silvana Čobanov, dipl. arheolog